

ויזרע יצחק

ב"ש	ח"פ	ת"א	י"ב	בניסה ציאה ר"ת	יוצא לאור ע"י מדרשת	פרשת "מטות-מסעי"
19:18	19:21	19:30	19:13		"ויזרע יצחק"	הפטרה: "שמעו דבר ה'"
20:29	20:33	20:31	20:33		ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	כה' תמוז תש"ע
21:01	21:04	21:02	21:05			

הגיגים מפרשת השבוע

"וישלוזו אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינזוס בן אלעזר הכהן" (במדבר לא' ו)

"שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו" (טוטה מג) (רש"י)

מדוע שלח משה דוקא את פינחס כמפקד הצבא לנקום במדיין ולא שלח את אלעזר הכהן? מסביר ה"כלי יקר" שהסיבה היא שמשה היה בטוח שפינחס לא יחוס על מדיין ולא ישאיר להם שורש וענף כי בלאו הכי היה פינחס שונא את המדיינים בגלל המכירה שמכרו את יוסף מצרימה למקום מיוחד לזנות שנאמר: "והמדנים מכרו אתו (את יוסף) אל מצרים לפוטיפר סריס פרעה שר הטבחים" (בראשית לז' יו) וגם עתה אחזו המדיינים במעשה אבותיהם בידיהם והכשילו את ישראל בזנות. ולכן נשלח על ידי משה לנהל את הנקמה. ומה שפירש רש"י "מפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר? אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור", כוונתו לומר שסימן מסר לפינחס, שכאשר החלות להפיל את כזבי בת נשיא מדין, כך יפלו לפניך כולם.

ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה" (במדבר לב' ב)

מדוע היו צריכים בני גד ובני ראובן לדבר עם משה בפני אלעזר ובפני כל נשיאי העדה ולא הסתפקו במשה בלבד? שהרי אם הזכירם הכתוב שהיו נוכחים כנראה שהיה צורך בדבר. מבאר ה"אור החיים" הקדוש, שהיות ובני גד ובני ראובן התכוונו לבקש את חלקם בעבר הירדן המזרחי הרי שרצו לומר דבריהם באותה הצורה בה ציוה ה' על בני ישראל לנהוג בעת חלוקת הארץ, כפי שכתוב: "אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון, ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחל את הארץ" (במדבר לז' יז), כלומר, שצריך את המלך, את הכהן הגדול ואת הנשיאים. ומדוע באמת הצריך הכתוב את שלשתם? לפי שכל אחד מהם יש לו כח אחר, כוחו של המלך, "כל הארץ שכובש הוא שלו, ונותן לעבדיו ולאנשי המלחמה כפי מה שיראה" (רמב"ם בפ' ד' מהלכות מלכים), כלומר, המלך בידו הכל ובכוחו לתת לכל אחד לפי רצונו. וכשאין רצון המלך לתת אלא לפי החלוקה הראויה משמים, צריכים כל בעלי החלוקה, דהיינו נשיאי העדה, להזדמן לחלוק יחד עם הכהן הגדול אשר תפקידו לומר להם את דעת א-ל עליון, באיזה מקום יטול כל שבט את חלקו. הא למדת שכל השלשה צריכים להיות בהסכמה לנתינת חלק בארץ, כשכלל אחד יש כח אחד, לכן הוצרכו בני גד ובני ראובן לעמוד גם כן לפני אלעזר והנשיאים.

"את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען" (במדבר לה' יד)

"ואף על פי שבארץ כנען תשעה המטות וכאן אינם אלא שנים וחצי, השוה מנין ערי מקלט שלהם, כי בגלעד נפישו רוצחים דכתיב (הושע ו' ח) גלעד קרית פועלי און עקבה מדם" (רש"י)

מדברי רש"י ניתן להבין שמספר ערי המקלט שהיו מעבר לירדן זהה למספר ערי המקלט שבארץ כנען ולכן צריך להסביר שבעבר הירדן היו יותר רוצחים, אך הרמב"ן תמה על כך, ומזכיר את הכתוב שאומר: "ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר" (במדבר לה' ו), שמדבר על ערי המגרש שנתנו ללוים, והגמרא לומדת שגם ערי המגרש של הלוים היה להם דין של עיר מקלט והיו קולטות את הרוצח בשגגה, והחלוקה היא שבארץ כנען היו שלושים ושישה ערי מגרש ללוים ובעבר הירדן היו שישה ערים, יוצא שבסך הכל היו ארבעים ושמונה ערי מקלט (6+42) ובחלוקה לשבטים יוצא שכלל שבט היו ארבעה ערי מקלט (48: 12), מעבר לירדן היו תשעה ערי מקלט, ארבעה עבור כל אחד מהשבטים ראובן וגד, ועבור שבט מנשה עיר אחת בעבר הירדן ושלוש ערים בארץ כנען מפני שרוב השבט נחל בארץ כנען. יוצא שבאופן יחסי חלוקת ערי המקלט היתה שווה בין עבר הירדן לארץ כנען.

לע"נ הרה"ג מרדכי צמח אליהו בר מזל טוב זצ"ל

לעילוי נשמת יצחק אוהיון בן סולטנא ז"ל

לעילוי נשמת מרים בן חמו בת פלורה ז"ל

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מוקדש לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'ה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
ת.נ.צ.ב.ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"וידבר משה אל ראשי המטות" (במדבר ל ב)

בפרשה אנו רואים פניה חריגה אל "ראשי המטות" בלבד ולא אל כל "בני ישראל" כפי שנוהג משה בדרך כלל. הסיבה לכך, טוען הרמב"ן, היא מפני שאין צורך ללמד את כל בני ישראל שיש לאב או לבעל יכולת להפר נדרים שקשורים בענוי נפש, ואולי צריך ורצוי להעלים את החוקים האלה מהמון העם כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים, לכן פנה רק לחכמי ישראל ולראשי השבטים כדי ללמדם את הדינים והמשפטים קשורים לנדרים.

"ואם הנזיא אביה אתה כיום שומעו כל נדריה" (במדבר לו א)

"ואם כיום שומע אשה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה" (במדבר לו ב)

מעיון בפסוקים מבחינים בהבדל בין הפרת האב לבין הפרת הבעל, בהפרת אב מתבטא הכתוב "כל נדריה", בלשון רבים, ובהפרת הבעל כתוב "את נדרה" בלשון יחיד? השוני בכתוב בא לרמז לנו את ההבדל ההלכתי בין הפרת הבעל את נדרי אשתו לבין הפרת האב את נדרי ביתו, שבעל אינו יכול להפר את כל נדרי אשתו, אלא רק נדרים שקשורים למערכת היחסים שבינו לבניה או נדרים שיש בהם עינוי נפש, ואילו האב יכול להפר את כל נדרי בתו. (העמק דבר)

"עבדך נשאו את ראש אנשי המלוזומה אשר בידו ולא נפקד מובזו איש" (במדבר לא מט)

"ר' הונא בשם ר' אחא אמר שלא הקדים אחד מהם תפילין של ראש לתפילין של יד" (שה"ש רבה)

רעיון זה מרומז בפסוק שמוזכרים בו המילים ראש ויד: "את ראש אנשי המלחמה אשר בידו ולא נפקד ממנו איש" שלא נכשלו בתפילין של ראש ובתפילין של יד ולא בסידורם.

"אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם" (במדבר לג א)

"רבי יהודה היה נותן בהם סימנים: דצ"ך עד"ש באח"ב" (הגדה של פסח)

הגמטריא של המילה "אשר" היא 501 כמו הגמטריא של דצ"ך עד"ש באח"ב שהם ראשי התיבות של עשר המכות שקבלו המצרים במצרים ושבוכותם יצאו בני ישראל מארץ מצרים. וזו כוונת הכתוב: "אשר", בזכות הגמטריא של "אשר" שהם עשר המכות, "יצאו מארץ מצרים". והתוספת של המילה "לצבאותם" באה להסביר מדוע יצאו בני ישראל אחר 210 שנים בלבד למרות שנגזרה עליהם גלות של 400 שנה, שהיות שבני ישראל התרכו במצרים "במאוד מאוד" בדרך ניסית ונהיו צבא גדול, תוספת זו של עובדים השלימה את שנות השעבוד. לכן יצאו בטרם מלאו 400 שנה של גלות. (החיד"א)

"ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם" (במדבר לג ב)

לשם מה הכפילות בפסוק, שבתחילה אמר: "ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם" ואחר כך חזר ואמר: "ואלה מסעיהם למוצאייהם"? אומר רבינו בחיי שתיאור המסעות של עם ישראל במדבר מרמז גם על המסעות שיהיו, בע"ה, בגאולה העתידית, שהרי הנביאים כולם מבייחיים שהגאולה האחרונה תהיה דומה לגאולה הראשונה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ד טו), וכשם שיצאו ישראל בגאולה הראשונה ממצרים אל המדבר כך בגאולה האחרונה עתידים שיצאו הרבה מישראל אל המדבר ויעברו במקומות האלה, והקב"ה יכלכלם וינהלם שם כמו שעשה לישראל במדבר, וזהו שאמר הנביא: "והוצאתים אל מדבר העמים" (יהזקאל כ). ורעיון זה רמוז בזה שהזכיר כאן הכתוב שתי פעמים לשון מוצאייהם, "ויכתוב משה את מוצאייהם" וחזר ואמר "ואלה מסעיהם למוצאייהם", כי האחד מדבר על יציאת ישראל ממצרים, והשני מדבר על יציאתנו מן הגלות האחרונה.

"וישב בה ער מות הכהן הגדול אשר משזו אותו בשמן הקודש" (במדבר לה כה)

מלשון הכתוב: "אשר משח אותו בשמן הקודש", נשמע כאילו הרוצח הוא זה שממנה את הכהן גדול, ואכן בגמרא מובאת השאלה: "וכי הוא מושחו?" (מכות יא:), ועונה הגמרא במקום שאכן אין הוא מושחו אלא הכוונה לכהן גדול "שנמשח בימיו". ומוסיפה המשנה ואומרת (מכות יא:): שאם מת הכהן הגדול לפני שנגמר דינו של הרוצח בשגגה לגלות, ובינתים מינו כהן גדול חדש ורק אחר כך נגמר דינו של הרוצח בשגגה לגלות, הדין הוא שהרוצח גולה עד מות הכהן הגדול החדש. ה"משך חכמה" לומד מדין זה את דרך ההנהגה של ההשגחה הא-לקית, שבוחנת ורואה את התמונה בגדול ועורכת חשבונות של כל הבריאה כולה, ולכן, קבעה ההשגחה שדווקא כהן זה ימונה לכהן גדול ולא אחר לפי הימים שקבעה ההשגחה שעל הרוצח לשהות בעיר מקלט, כלומר נבחר לתפקיד כהן גדול האיש שתוחלת החיים שלו מתאימה לעונש שנקבע לרוצח בשגגה שישגה בגלות ולא נבחר כהן אחר כי אולי תוחלת חייו ארוכה יותר ממה שנגזר על הרוצח לשהות בעיר המקלט או אולי קצרה יותר, שגם זה לא טוב, יוצא אם כך, שכביכול, מי שגם לכהן הגדול לקבל את המינוי הנכסף הוא, למרבה האירוניה, דוקא הרוצח בשגגה, לכן אמר "אשר משח אותו", שהרי הרוצח, הוא הסבה למשיחתו של כהן זה דווקא.

לרפואת כל חולי עם ישראל ובכללם ה"ה משה טויטו בר אסתר הי"ו

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח תפילין "יד יצחק"

ברשותנו מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" בני ברק ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו יום שישי 14:00 בית כנסת "תורת ישראל" קרית הרצוג ב"ב